

Фиридун Ширински

АЗƏРБАЙҤАН
ХАЛҤ
МУСИГИЧИЛƏРИ

Азербайджанская
Республиканская
Библиотека
им. М. Ф. Ахундова

БАҚЫ
ЈАЗЫЧЫ
1985

Ханлыг Шүкүр

БИР күн Хан гызы Хуршидбану бөйүм Натəван багда кəзəркəн бир кəнчин Гала насарынын бəрчү үстүндə отуруб жаньглы сəслə охудуғу-ну көрүр. Хан гызы онун саража кəтирилмəсини əмр едир. Хидмəтчилəр чаван огланы саража, Хан гызынын жаньна кəтириллэр. Натəван она охумагы тəклиф едир. Кəнчин көзəl, мəлаһəтли сəси шаирəжə хош кəлир. Натəван огланын ким олдуғуну өйрəндикдən сонра дејир: «Оғлум, сən жохсул аиллəдəнсən. Амма сəнин чох мəлаһəтли сəсин вар. Бу сəs нəм сəни, нəм дə аиллəнизи хошбəхт едə билэр. Əкэр сən мəним жаньмда гал-сан, ушагларымла бир јердə тəрбијə аларсан, савадлы ханəндə оларсан».

Сонралар Загафгазијада исте'аддлы ханəндə кимн шəһрəт тапан Шүкүрүн нəјат јолу белə башланды.

Рəвшəнин нəвəси Шүкүр 1872-чи илдə Шушада јохсул кəндли аиллə-синдə доғулмушдур. Шүкүр кəнч јашларында Хан сарајында јашады-ғына көрə Шуша əһли ону «Ханлыг Шүкүр» дејə чагырарды.

Шүкүрүн бир сənəткар ханəндə кимн инкишафында шаирə Натə-ванын бəјүк ролу олмушду. Јери кəлмишкən демəлијик ки, Шуша шə-һəринин мəдəнијјəт мəркəзинə чеврилмəсиндə вə бурада јетишən халг исте'аддарынын парламасында Натəванын хидмəтлэри унутулмаздыр. О заман Натəванын јаратдыгы вə рəһбэрлик етдији «Мəчлис-үнс» əдəби мəчлисинин үзвлэри онун бағына топлашардылар. Мəчлисин үзвлэри онун шаирлэр вə əдиблэр өз јени əсэрлэрини охујар, мұзакирə едэр, сənəтдən, мусигидən сөз ачардылар. Натəванын гурдуғу мəчлис-лэрə шаирлэрлə бирликдə мусигичилэр дə дəвəт олунарды. Хан гызы-нын мұсасирлэри олан Начы Нүсү, Мəшəди Иси, Нəсəнчə вə Садыгчан кимн мəшүр мусигичилэр бу мəчлислэрдə јакьиндан иштирак едирди-лэр. Натəванын сарајындакы белə бир əдəби мүнит кəнч Шүкүрүн мусиги тəһсилинə нєч шүбһəсиз ки, мұсбəт тə'сир бағышлајырды. Шү-

күр шə'р вə мусиги кечэлэриндə иштирак едэр, бурада шаирлэрин оху-дуғу шə'рлэри динлəјэр, ханəндэлэрин вурдуғу хош кушə вə халлары өйрəнəрди.

Ханлыг Шүкүрүн илк мұаллими Начы Нүсү олмушдур. Бəјүк сən-əткар она Шəрг мұғамларыны, Азəрбајчан халг маһны вə тəснифлэ-рини өйрəтмиш, онун ханəндəлик сənəтинин сирлэринə јијэлəнимəсиндə мұһым рол ојнамышдыр.

Мə'лум олдуғу кимн, Хан гызы Натəван өмүрүнүн ахыр иллэрини чох дəрдли вə пəриншан кечирмишдир. Буна көрə дə шаирəнин гəзəллэ-ринин əксəријјəти бəдбин əһвали-руһијјəдə јазылмышдыр.

Натəванын мнор руһлу мұғамлары чох севмəси бу чəһəтдən тə-садүфи дејилди. О, Шүкүрə «Зəмин-харə», «Сəкəһ», «Ничаз», «Шүш-тə» мұғамларыны охумагы ханнш едэрди. Шүкүр Натəванын вə онун оғлу Вəфанын гəзəллэриндən истифада едэрək бу мұғамлары нəзин вə јаныглы сəслə охујарды.

Натəванын вəфатында (1897) сонра Шүкүр Ирəван шəһəринə кө-чүр вə орада узун иллэр ханəндəлик едир. Шүкүр ермəни халг маһны-ларыны вə Сəјат Нованын нəғмэлэрини елə бир мəһарəтлə охујармыш ки, динлəјичилэр ону «ермəни мұғəниниси» нєсаб едэрмишлэр.

Шүкүр тəкчə ханəндəлик етмəнимшир. Марағлыдыр ки, о, 1910-чу ил мај ајынын 14-дə Бакы шəһəриндə Ү. Начыбəјовун «Лејли вə Мəч-нун» операсында Ибн Сəлам ролуну мəһарəтлə ојнамышдыр.¹

Шүкүрүн Ибн Сəламы Мəчнун ролунун көркəмли пфачысы Нүсəји-гулу Сарабскинин чох хошуна кəлмишди. Тəсадүфи дејилди ки, 1913-чү ил август ајынын 7-дə Шушада Н. Сарабскинин бенефиси кечир-илəркən Сарабски Мəчнуну, Шүкүр исə Ибн Сəламы бəјүк мəһарəтлə ојнамышдылар.

Ханлыг Шүкүр дə башга классик мұғəннилэр кимн ел шənликлэ-риндə вə мəчлислэриндə милли мұғамлары хүсуси усталыгла охујарды. Онун хүсуси зəвглə охудуғу «Шур» мұғамы динлəјичилэрин рəғбəтини газанмышды. Бу барəдə Чəлилбəј Бағдалбəјов јазмышдыр: «Ханлыг Шүкүрүн көзəl сəси вар иди. О, «Шур» мұғамыны мəһарəтлə охујар-ды. Шүкүр халгын ичəрисиндən чыхдығындан кениш халг күтлэлэри ону чох севəрди».²

Ханлыг Шүкүр 1927-чи илдə Шушада вəфат етмишдир.

¹ Бах: «Каспи» гəзети, 19 мај 1910-чу ил, № 111.

² Чəлилбəј Бағдалбəјов. Гарабаг ханəндэлэри һағында хатирə (əлжамсы). Азəрбајчан ССР Мəдəнијјəт Назирлији, Мə'марлыг вə Ичəсənəт Институтунун ар-хиви, гəвүлт № 149.